

Hét szilvafa

Budán a Vizivárosban van nekem egy titkos szerelmem, egy kis utca, s abban egy bieder-meyer korból ott felejtett házacska – öntött vaserkélyvel, virágcserepes, halványzöld ablakokkal –, amit mindig felkeresek, ha a fákon akácfürtök és hóvirágok nyílnak. E baba-házacska előtt rendszeren egy ezüsthajú néni ülsz, kopott arabeszk-díszített kendőben, óriás okulárával, s beszél az unokáinak, bizonyára a régi vitézlő időről, régi emlékekről, Napóleon császárról. A múlt illatos terhét érzem a szívemen, ha itt járok, s – nem tehetek róla – ugyanez az érzés fojtogat, ha Krúdy Gyula illatos, finom, álmokból és párából szőtt novelláit olvasom. Mintha ódon, drága poharak csendülését hallanám, mintha vagyont érő selyemcsipkék, ábrándok aranyos pókhálószállai ragyognának szemembe halvány, áttetsző aranyködben: Krúdy Gyula szereti a múltat, s ez már majdnem azt jelenti, hogy költő. Csak egy túlfinomult, friss és egész lélek érezheti vissza így a letűnt századokból mindazt, ami archaikus szépség, bájos és intim ódonság: a nemesi kúriák bőséges gazdagságát, a mi hétszilvafás, keleti fajtánk úri gögjét, a csokoládés uzsonnák, a borba fulladó dáridók és végtelenné nyúló éjszakák poézisét. Mi nem szeretjük az anekdotázó irodalmat, mely zsíros magyarossággal teremtetézi körül igénytelen, lapos kedélyességeit. Krúdy Gyula azonban sohasem anekdotáz, hanem mesél, mindig mesél, és magyarsága ősi, vérségi, a legjobb fajtából való, szilaj, és mégis európai magyarság. A múltat mindig a jelenen keresztül érzi át, s ha régi portrékat fest, színt, ecsetet a máttól lop, és széles voná-

sokkal, modern, merész színrakással pingálja elénk a sokáig élő, boldog kurtanemesek, a zugódi Gaálok arcát. Mit szaporítsuk a szót? Nála a múlt mese. A mese pedig szent, mert belőle gyerekkorunk megvásárolhatatlan naivsága, a szív örök lírája buggyan ki. Vagy nem ezt a mesét szerette minden nagy elbeszélő, Anatole France, sőt, Maupassant is, akiről csak nagyon kevesen tudják, hogy a lelke mélyén mennyire lírikus volt? Krúdy Gyulából is napról napra jobban kiszól a *Nyíri csend* halkszavú poétája, és művészete mindig erősebben billen Andersen stilizált, kedves zamatú mesevilága felé. Mindezeket, melyek éveken át féltve őrzött titkaim voltak, csak kelletlenül árulom el másoknak is, abból az alkalomból, hogy Krúdy Gyulának egy vékony elbeszélés-füzetét jelentette meg a Magyar Könyvtár.

K. D.

[Kosztolányi Dezső]